
**HALICLYSTUS SALPINX CLARK, 1863, EEN NIEUW STEELKWALLETJE IN
NEDERLAND - SILVIA WAAJEN & MARCO FAASSE**

INLEIDING

Op zondag 6 juni werd besloten een duik in de Oosterschelde bij de Zoetersbout te maken. Silvia wilde graag foto's hebben van de jonge snotolfjes. In het ondiepe water werd het wakame (*Undaria pinnatifida* (Harvey) Suringar) afgezocht en de snotolfjes waren snel gevonden. Tijdens het wachten op een mooie snotolfpose viel het oog op een zeer kleine gelijkmatige vorm. Door de zoeker van de camera bekeken (voor de fotografen: 105 mm lens met +4 dioptr) bleek het om een steelkwalletje te gaan van ongeveer 3 mm groot. De snotolfjes waren snel vergeten en heel erg veel later kwam Silvia het water uit in de veronderstelling *Haliclystus auricula* (Rathke, 1806) gefotografeerd te hebben. *H. auricula* werd in 2006 voor het eerst in Nederland waargenomen in de Grevelingen (Holsteijn, 2006).

Omdat steelkwalletjes niet zo vaak door duikers gezien worden en al helemaal niet in de Oosterschelde, werd er een mail naar Marco gestuurd. Het bleek dat niet *H. auricula*, maar *H. salpinx* op de foto's staat (foto 3). Voor de determinatie werden behalve Cornelius *et al.* (1990) de publicaties van Kramp (1961) en Kahn *et al.* (2010) gebruikt.

HALICLYSTUS SALPINX EN ANDERE STEELKWALLEN

Steelwallen brengen hun volledige levenscyclus door op het substraat, ook de larven. Er is geen vrijzwemmend stadium. Steelwallen werden in het verleden tot de orde Stauromedusae binnen de klasse Scyphozoa (schijfkwallen) gerekend. Recent wordt verondersteld dat de verschillen met schijfkwallen zo doorslaggevend zijn dat de steelwallen tot een eigen klasse (Staurozoa) gerekend behoren te worden (Kahn *et al.*, 2010).

H. salpinx wordt volgens Cornelius *et al.* (1990) zo'n 2,5 cm groot. Van Amerika worden afmetingen van 8 tot 9 mm gemeld. Hij heeft acht armen, aan het uiteinde van de armen zitten 60-70, soms tot 100 tentakels in clusters bij elkaar. Tussen de armen zitten de zogenaamde ankers, tevens een determinatiekenmerk. De ankers zijn bij *H. salpinx* trompetvormig, *H. auricula* heeft kleinere, niervormige ankers, evenals de andere inheemse soort, *H. octoradiatus*. Hoewel steelkwalletjes met een hechtschijf vastzitten kunnen ze zich

wel verplaatsen. Ze kunnen de hechtschijf samentrekken en zo langzaam 'kruipen'. Ook kunnen ze de ankers vasthechten en dan de hechtschijf verplaatsen en ze kunnen op de kop lopen door zich met hun tentakels te verplaatsen. Ze zijn doorgaans te vinden in ondiep water op algen en wieren waar ze zich met de hechtschijf op vasthechten.

Het gevonden exemplaar is enigszins ongewoon omdat het meer dan acht armen heeft. Dit komt bij andere steelkwalletjes van het geslacht *Haliclystus* geregeld voor (Browne, 1895).

H. salpinx komt voor in de Noordelijke Atlantische oceaan; hij is nog niet waargenomen rond de Britse eilanden. Het is opmerkelijk dat deze soort nu wel in Nederland wordt waargenomen, want een pelagisch larvestadium ontbreekt. Dit doet denken aan introductie door de mens vanuit Scandinavië of Amerika.

SUMMARY

One specimen of the North Atlantic staurozoan *Haliclystus salpinx* has been found in The Netherlands on 06/06/2010. The staurozoan was photographed on a frond of the exotic brown seaweed *Undaria pinnatifida*.

LITERATUUR

- BROWNE, E.T., 1895. On the variation of *Haliclystus octoradiatus*. *Quarterly Journal of Microscopical Science, new series* 38: 1-8.
- CORNELIUS, P.F.S., R.L. MANUEL & J.S. RYLAND, 1995. Cnidarians. In: P.J. Hayward & J.S. Ryland (red.); *Handbook of the Marine Fauna of North-West Europe*. Clarendon Press, Oxford, 800 pp.
- HOLSTEIJN, H., 2006. Nieuw in Nederland: *Haliclystus auricula* (Rathke, 1806). *Het Zeepaard* 66 (4): 124-128.
- KAHN A.S., G.I. MATSUMOTO, Y.M. HIRANO & A.G. COLLINS, 2010. *Haliclystus californiensis*, a "new" species of stauromedusa (Cnidaria: Staurozoa) from the northeast Pacific, with a key to the species of *Haliclystus*. *Zootaxa* 2518: 49-59.
- KRAMP, P.L., 1961. Synopsis of the medusae of the world. *Journal of the Marine Biological Association of the U.K.* 40: 1-469. doi: 10.1017/S0025315400007438

e-mailadressen van de schrijvers:
 S_Waajen@hotmail.com
 mafaasse@hetnet.nl